

10. SINIF FELSEFE DERSİ
2. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAVI KONU SORU DAĞILIM TABLOSU

SENARYO 1

Ünite	Konu (İçerik Çerçevesi)	Öğrenme Çıktıları	Soru Sayısı
AHLAK FELSEFESİ	Ahlak Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları Ahlak Felsefesinin Temel Problemleri (Evrensel Ahlak Yasasının İmkânı Özgürlük- Sorumluluk İlişkisi)	FEL.10.5.1. Ahlak felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme	4
ESTETİK VE SANAT FELSEFESİ	Estetik ve Sanat Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları Estetik ve Sanat Felsefesinin Temel Problemleri (Güzellik ve Ortak Estetik Yargıların İmkânı)	FEL.10.6.1. Estetik ve sanat felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme	4

Erdal AYDEMİR
Felsefe Öğretmeni

Ceren TOKER
Felsefe Öğretmeni

...../...../2026
UYGUNDUR

Fırat ESEN
Okul Müdürü

2025-2026 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI 10.SINIF FELSEFE DERSİ
2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

1. SENARYO

Bir kişinin, çevresinden gördüğü dürüstlük kuralına uyarak bulduğu parayı sahibine teslim etmesi, toplumsal bir miras olan ahlak alanına girer. Burada birey, hazır bir kuralı pratik bir eyleme dönüştürmüştür. Ancak aynı kişi, Neden dürüst olmalıyım? diyerek bu kuralın kaynağını ve doğruluğunu akıl süzgecinden geçirmeye başladığında artık etik alanına adım atmış olur. Bu süreçte hazır kural (ahlak), yerini bilinçli bir sorgulamaya (etik) bırakır.

1. Bu parçadan hareketle ahlak ve etik arasındaki benzerlik ve farklılıkları kısaca yazınız. (10 Puan)

Bir belediye otobüsünde, bilet basmadan yolculuk yapan bir kişi yakalanır. Kişi “İşim yok, günlerdir para bulamadım” der. O sırada dört arkadaş şu yorumları yapar:

Deniz: “Onu bu davranışa iten koşullar var; işsizlik ve yoksulluk gibi nedenler sonucu belirlemiş. Bu yüzden tam sorumlu sayamayız.”

Mert: “Kimse onu zorlamadı; bilet basmamak onun seçimi. Seçtiyse sonucunu da kabul etmeli.”

Zeynep: “Koşullar zor olsa da insan akılla kendini yönetebilir; yardım isteyebilir, başka çözüm arayabilirdi. Bu nedenle sorumluluğu vardır.”

Eren: “Ne yaparsa yapsın yazgısı değişmez; bugün burada yakalanması da kaderinin parçası. Ceza verilse de verilmezse de sonuç aynı.”

2. Yukarıdaki diyalogda yer alan kişilerin görüşlerini dikkate alarak, her birinin benimsediği felsefi yaklaşımı yazınız. (10 Puan)

Kişi	Benimsediği yaklaşım
Deniz	
Mert	
Zeynep	
Eren	

3. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (15 Puan)

Immanuel Kant, ahlaki eylemlerin sonucuna değil, eylemin yapıldığı niyete ve ilkeye odaklanılması gerektiğini savunur. Ona göre bir davranışın ahlaki olabilmesi için, o davranışın arkasındaki ilkenin herkes için geçerli, evrensel bir yasa hâline getirilebilmesi gerekir. Kant, insanların çıkar için ya da sonuç odaklı davranmalarının ahlaki olmadığını, yalnızca ödev duygusuyla yapılan eylemlerin ahlaki olduğunu belirtir. Örneğin bir kişi, başkalarına yardım ederken bir ödül beklentisiyle hareket ediyorsa, bu davranış Kant'a göre ahlaki değildir. Ancak kişi, sadece insan olmanın gereği olarak yardım ediyorsa, bu davranış ahlakidir.

a) Parçaya göre Kant, bir davranışın ahlaki değerini belirlerken hangi ölçüte öncelik vermektedir? Bu anlayışın nedenini parçadan hareketle açıklayınız.

b) Bir kişinin "başkaları ne der?" korkusuyla dürüst davranması, Kant'ın ahlak anlayışına göre neden ahlaki bir eylem sayılmaz?

10. sınıf felsefe dersinde öğrencilerden ahlak felsefesinin temel kavramlarını içeren özgün bir hikâye yazmaları istenmiştir. Atlas, bu performans ödevini hazırlamamış ve vaktinde teslim etmemiştir. Öğretmeni, ödevin teslim edilmemesi nedeniyle notunun performans notuna sıfır vereceğini söylediğinde, Atlas bu duruma itiraz etmiştir. Bunun üzerine öğretmeni şu açıklamayı yapmıştır: “Verilen görevi yapıp yapmamayı sen seçtin dolayısıyla da sonuçlarına katlanmalısın”.

4. Felsefe öğretmenin Atlas’a söylediği bu sözler, ahlak felsefesinin hangi kavramıyla ilişkilendirilebilir? Nedeniyle açıklayınız. (10 Puan)

Doğadaki bir gün batımına ya da bir sanat eserine yönelip bu güzeldir demek, estetik alanının kapsayıcı bir dışavurumdur. Burada birey, nesneden aldığı estetik haz ile yetinir. Ancak odak noktası doğadan ayrılıp sadece insan yaratımı olan yapıya kaydıgında ve bu nesneyi sanat eseri kılan temel nitelik nedir? sorusu sorulduğunda, sanat felsefesinin sınırlarına girilmiş olur. İlkinde duyusal bir beğeni öne çıkarken, ikincisinde sanatın özüne dair kuramsal bir sorgulama başlar."

5. Bu parçadan hareketle estetik ve sanat felsefesi arasındaki benzerlik ve farklılıkları kısaca yazınız. (10 P)

Zihnindeki fırtınaları fırçasına yükleyen bir ressam, tuvalin karşısına geçtiğinde sadece boyaları değil, ruhundan kopan parçaları da oraya bırakır. Ortaya çıkan bu tablo, artık sadece keten bir bez ve boya karışımı değil; kendine has bir ruhu, dengesi ve derinliği olan bir varlıktır. Sergiyi gezen bir ziyaretçi, tablonun önünde durup uzun uzun ona baktığında, dış dünyadan koparak o renklerin dünyasına çekilir. O an hissettiği o tarifsiz içsel coşku ve hayranlık, gündelik dertlerin çok ötesindedir. Sonunda ziyaretçi, tablodan uzaklaşırken fısıldar: 'Bu, gerçekten kusursuz bir güzelliğe sahip!'

6. Yukarıdaki metinde geçen betimlemelerin, estetik ve sanat felsefesinin hangi temel kavramlarına karşılık geldiğini yazınız. (15 Puan)

Metindeki İfade	Felsefi Kavram Karşılığı
1. "Zihnindeki fırtınaları fırçasına yükleyen ressam"	
2. "Kendine has bir ruhu ve derinliği olan tablo"	
3. "Tablonun dünyasına çekilen, onu anlamlandıran ziyaretçi"	
4. "O an hissettiği tarifsiz içsel coşku ve hayranlık"	
5. "'Bu, gerçekten kusursuz bir güzelliğe sahip!'"	

Bir grup öğrenci bir heykel sergisini gezerken eserler hakkında konuşmaya başlar.

Elif: Bu heykeller bana çok etkileyici geliyor. Sanatçı, kendi hayal gücünü ve özgün düşüncelerini yansıtmış. Bence sanat, var olmayana ortaya koyma ve insanın iç dünyasını dışa vurma işidir.

Zeynep: Bana göre sanatçı, doğada gördüğümüz gerçekliği olduğu gibi yansıtmaya çalışmıştır. Heykellere bakınca gerçek yaşamdan izler görmek mümkün.

Kerem: Bence sanatın asıl amacı insanı eğlendirmesi, rahatlatması ve günlük hayatın stresinden uzaklaştırmasıdır. Sanatla uğraşırken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyoruz.

7. Elif, Zeynep ve Kerem'in savunduğu sanat yaklaşımlarını yazınız? (15 Puan)

8. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (15 Puan)

Aren: Bir sanat galerisinde gördüğümüz bu soyut tablo sence gerçekten "güzel" mi, yoksa sadece galeride olduğu için mi ona değer atfediyoruz?

Arya: Bence güzellik nesnenin kendisinde gizlidir. Altın oran, renklerin uyumu ve formun bütünlüğü o tabloyu kim bakarsa baksın değerli kılar.

Aren: Buna katılamam. Eğer öyle olsaydı, sanat tarihi boyunca "çirkin" kabul edilen ama bugün başyapıt sayılan eserler olmazdı. Güzellik, bakan gözün o anki ruh hali ve kültürel birikimiyle inşa edilir.

Arya: O zaman ortak bir estetik değerden bahsedemeyiz demektir. Fakat hepimiz bir gün batımının veya bir Mozart bestesinin büyüleyiciliğinde birleşmiyoruz muyuz?

a) Aren ve Arya'nın tartışması, estetik felsefesinin hangi temel sorunsalı üzerine odaklanmıştır?

b) Güzelliğin kültürel bağlamdan bağımsız evrensel kriterleri olabilir mi? Farklı kültürlerdeki güzellik anlayışlarından örneklerle tartışınız.

CEVAPLAR

Bir kişinin, çevresinden gördüğü dürüstlük kuralına uyarak bulduğu parayı sahibine teslim etmesi, toplumsal bir miras olan ahlak alanına girer. Burada birey, hazır bir kuralı pratik bir eyleme dönüştürmüştür. Ancak aynı kişi, Neden dürüst olmalıyım? diyerek bu kuralın kaynağını ve doğruluğunu akıl süzgecinden geçirmeye başladığında artık etik alanına adım atmış olur. Bu süreçte hazır kural (ahlak), yerini bilinçli bir sorgulamaya (etik) bırakır.

1. Bu parçadan hareketle ahlak ve etik arasındaki benzerlik ve farklılıkları kısaca yazınız. (10 Puan)

Benzer Yönleri	Farklı Yönleri
- Her ikisi de insanın davranışlarını, eylemlerini ve kararlarını konu edinir. - Temel hedefleri iyi ve kötü ayrımı üzerinden insanı doğruya yönlendirmektir. - İrade, Erdem, özgürlük ve sorumluluk gibi kavramlar her ikisinin de merkezinde yer alır.	- Ahlak pratik/uygulamalıdır, günlük yaşamda ne yapmamız gerektiğini söyler; Etik teoriktir, ahlakın kurallarını sorgular. - Ahlak yerel ve kültürel, toplumdan topluma değişebilir; Etik evrenseldir, genel geçer ilkeler arar. - Ahlak bir yaşam biçimidir; Etik ise bir bilgi dalı, bir felsefi araştırmadır.

Bir belediye otobüsünde, bilet basmadan yolculuk yapan bir kişi yakalanır. Kişi “İşim yok, günlerdir para bulamadım” der. O sırada dört arkadaş şu yorumları yapar:

Deniz: “Onu bu davranışa iten koşullar var; işsizlik ve yoksulluk gibi nedenler sonucu belirlemiş. Bu yüzden tam sorumlu sayamayız.”

Mert: “Kimse onu zorlamadı; bilet basmamak onun seçimi. Seçtiyse sonucunu da kabul etmeli.”

Zeynep: “Koşullar zor olsa da insan aklıyla kendini yönetebilir; yardım isteyebilir, başka çözüm arayabilirdi. Bu nedenle sorumluluğu vardır.”

Eren: “Ne yaparsa yapsın yazgısı değişmez; bugün burada yakalanması da kaderinin parçası. Ceza verilse de verilmezse de sonuç aynı.”

2. Yukarıdaki diyalogda yer alan kişilerin görüşlerini dikkate alarak, her birinin benimsediği felsefi yaklaşımı yazınız. (10 Puan)

Kişi	Benimsediği yaklaşım
Deniz	Determinizm
Mert	İndeterminizm
Zeynep	Otodeterminizm
Eren	Fatalizm

3. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (15 Puan)

Immanuel Kant, ahlaki eylemlerin sonucuna değil, eylemin yapıldığı niyete ve ilkeye odaklanılması gerektiğini savunur. Ona göre bir davranışın ahlaki olabilmesi için, o davranışın arkasındaki ilkenin herkes için geçerli, evrensel bir yasa hâline getirilebilmesi gerekir. Kant, insanların çıkar için ya da sonuç odaklı davranmalarının ahlaki olmadığını, yalnızca ödev duygusuyla yapılan eylemlerin ahlaki olduğunu belirtir. Örneğin bir kişi, başkalarına yardım ederken bir ödül beklentisiyle hareket ediyorsa, bu davranış Kant'a göre ahlaki değildir. Ancak kişi, sadece insan olmanın gereği olarak yardım ediyorsa, bu davranışı ahlakidir.

a) Parçaya göre Kant, bir davranışın ahlaki değerini belirlerken hangi ölçüte öncelik vermektedir? Bu anlayışın nedenini parçadan hareketle açıklayınız.

Kant, bir davranışın ahlaki değerini belirlerken eylemin sonucuna değil, eylemin arkasındaki niyete (iyi istemeye) ve eylemin dayandığı ilkeye öncelik vermektedir. Çünkü Kant, bir davranışın ahlaki sayılabilmesi için o davranışın arkasındaki ilkenin "herkes için geçerli, evrensel bir yasa" haline getirilebilir olmasını şart koşar. İnsanların çıkar için veya ödül beklentisiyle (sonuç odaklı) hareket etmeleri, o eylemi kişisel ve geçici kılar. Ahlak ise ancak kişisel menfaatlerden arınmış, sadece "ödev duygusuyla" yapıldığında evrensel bir nitelik kazanır.

b) Bir kişinin "başkaları ne der?" korkusuyla dürüst davranması, Kant'ın ahlak anlayışına göre neden ahlaki bir eylem sayılmaz?

Kant'ın göre bu eylem ahlaki sayılmaz çünkü kişi dürüstlüğü dürüstlük olduğu için değil, dışsal bir etkenden (toplumsal baskı veya kınanma korkusu) çekindiği için yapmaktadır. Ahlaki bir eylem, dışarıdan gelen bir zorlama veya korkuyla değil, kişinin kendi iradesiyle koyduğu ve "herkes için geçerli olmasını istediği" bir yasaya uyma niyetinden doğmalıdır. "Başkaları ne der?" kaygısı, eylemi koşullu bir duruma sokar; oysa Kant'a göre gerçek ahlaki eylem koşulsuz olmalıdır.

Kant'a göre eylemin sonucu doğru olsa bile, niyet "ödev" değil de "korku" veya "çekince" ise o eylem ahlaki değerden yoksundur.

10. sınıf felsefe dersinde öğrencilerden ahlak felsefesinin temel kavramlarını içeren özgün bir hikâye yazmaları istenmiştir. Atlas, bu performans ödevini hazırlamamış ve vaktinde teslim etmemiştir. Öğretmeni, ödevin teslim edilmemesi nedeniyle notunun performans notuna sıfır vereceğini söylediğinde, Atlas bu duruma itiraz etmiştir. Bunun üzerine öğretmeni şu açıklamayı yapmıştır: “Verilen görevi yapıp yapmamayı sen seçtin dolayısıyla da sonuçlarına katlanmalısın”.

4. Felsefe öğretmenin Atlas’a söylediği bu sözler, ahlak felsefesinin hangi kavramıyla ilişkilendirilebilir? Nedeniyle açıklayınız. (10 Puan)

Öğretmenin Atlas’a söylediği bu sözler, ahlak felsefesinde **özgürlük ve sorumluluk** kavramlarıyla ilişkilendirilebilir.

Çünkü öğretmen, Atlas’ın ödevi yapıp yapmamanın kendi seçimi olduğunu vurgulamaktadır. Bir kişinin kendi iradesiyle yaptığı tercihler, onun sonuçlardan sorumlu olmasını gerektirir. Bu nedenle Atlas, performans ödevini hazırlamama yönünde bir seçim yaptığı için bunun sonucu olan düşük nota da katlanmalıdır.

Doğadaki bir gün batımına ya da bir sanat eserine yönelip bu güzeldir demek, estetik alanının kapsayıcı bir dışavurumdur. Burada birey, nesneden aldığı estetik haz ile yetinir. Ancak odak noktası doğadan ayrılıp sadece insan yaratımı olan yapıya kaydığında ve bu nesneyi sanat eseri kılan temel nitelik nedir? sorusu sorulduğunda, sanat felsefesinin sınırlarına girilmiş olur. İlkinde duyuşsal bir beğeni öne çıkarken, ikincisinde sanatın özüne dair kuramsal bir sorgulama başlar."

5. Bu parçadan hareketle estetik ve sanat felsefesi arasındaki benzerlik ve farklılıkları kısaca yazınız. (10 P)

Benzerlikleri: Estetik ve sanat felsefesi, güzellik, beğeni ve değer yargılarını incelemeleri bakımından benzerlik gösterir. Her ikisi de insanın bir şeyi neden güzel bulduğunu anlamaya çalışır.

Farklılıkları bakıldığında ise estetik hem doğadaki güzelliği hem de insan yaratımı olan sanat eserlerini kapsayan çok daha geniş bir alanı temsil ederken; sanat felsefesi sadece insan eliyle ortaya konan yapılara odaklanır.

Estetik daha çok duyuşsal beğeni ve alınan haz ile ilgilenirken; sanat felsefesi "sanatı sanat yapan nitelik nedir?" gibi sorularla sanatın özüne dair kuramsal bir sorgulama yapar.

Zihnindeki fırtınaları fırçasına yükleyen bir ressam, tuvalin karşısına geçtiğinde sadece boyaları değil, ruhundan kopan parçaları da oraya bırakır. Ortaya çıkan bu tablo, artık sadece keten bir bez ve boya karışımı değil; kendine has bir ruhu, dengesi ve derinliği olan bir varlıktır. Sergiyi gezen bir ziyaretçi, tablonun önünde durup uzun uzun ona baktığında, dış dünyadan koparak o renklerin dünyasına çekilir. O an hissettiği o tarifsiz içsel coşku ve hayranlık, gündelik dertlerin çok ötesindedir. Sonunda ziyaretçi, tablodan uzaklaşırken fısıldar: 'Bu, gerçekten kusursuz bir güzelliğe sahip!'

6. Yukarıdaki metinde geçen betimlemelerin, estetik ve sanat felsefesinin hangi temel kavramlarına karşılık geldiğini yazınız. (15 Puan)

Metindeki İfade	Felsefi Kavram Karşılığı
1. "Zihnindeki fırtınaları fırçasına yükleyen ressam"	Sanatçı
2. "Kendine has bir ruhu ve derinliği olan tablo"	Sanat eseri
3. "Tablonun dünyasına çekilen, onu anlamlandıran ziyaretçi"	Estetik özne
4. "O an hissettiği tarifsiz içsel coşku ve hayranlık"	Estetik haz
5. "'Bu, gerçekten kusursuz bir güzelliğe sahip!'"	Estetik yargı

Bir grup öğrenci bir heykel sergisini gezerken eserler hakkında konuşmaya başlar.

Elif: Bu heykeller bana çok etkileyici geliyor. Sanatçı, kendi hayal gücünü ve özgün düşüncelerini yansıtmış. Bence sanat, var olmayanı ortaya koyma ve insanın iç dünyasını dışa vurma işidir.

Zeynep: Bana göre sanatçı, doğada gördüğümüz gerçekliği olduğu gibi yansıtmaya çalışmıştır. Heykellere bakınca gerçek yaşamdan izler görmek mümkün.

Kerem: Bence sanatın asıl amacı insanı eğlendirmesi, rahatlatması ve günlük hayatın stresinden uzaklaştırmasıdır. Sanatla uğraşırken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyoruz.

7. Elif, Zeynep ve Kerem'in savunduğu sanat yaklaşımlarını yazınız? (15 Puan)

Elif → Yaratım olarak sanat

Zeynep → Taklit olarak sanat

Kerem → Oyun olarak sanat

8. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (15 Puan)

Aren: Bir sanat galerisinde gördüğümüz bu soyut tablo sence gerçekten "güzel" mi, yoksa sadece galeride olduğu için mi ona değer atfediyoruz?

Arya: Bence güzellik nesnenin kendisinde gizlidir. Altın oran, renklerin uyumu ve formun bütünlüğü o tabloyu kim bakarsa baksın değerli kılar.

Aren: Buna katılamam. Eğer öyle olsaydı, sanat tarihi boyunca "çirkin" kabul edilen ama bugün başyapıt sayılan eserler olmazdı. Güzellik, bakan gözün o anki ruh hali ve kültürel birikimiyle inşa edilir.

Arya: O zaman ortak bir estetik değerden bahsedemeyiz demektir. Fakat hepimiz bir gün batımının veya bir Mozart bestesinin büyüleyiciliğinde birleşmiyor muyuz?

a) Aren ve Arya'nın tartışması, estetik felsefesinin hangi temel sorunsalı üzerine odaklanmıştır?

Bu tartışma, estetik yargıların doğası üzerine kurulan "**Güzellik nesnel midir, yoksa öznel midir?**" sorunsalına odaklanmıştır.

b) Güzelliğin kültürel bağlamdan bağımsız evrensel kriterleri olabilir mi? Farklı kültürlerdeki güzellik anlayışlarından örneklerle tartışınız.

Güzelliğin kültürel bağlamdan tamamen bağımsız, herkes için geçerli evrensel ölçütleri olduğunu söylemek zordur. Çünkü farklı toplumlar, tarihsel dönemler ve kültürler güzelliği farklı biçimlerde anlamlandırmıştır. Örneğin Antik Yunan'da oran, denge ve simetri güzelliğin temel ölçütü sayılırken; Japon estetik anlayışında sadelik, geçicilik ve kusurluluk da güzel kabul edilebilir. Benzer şekilde bazı kültürlerde bedensel süsleme, geleneksel motifler ya da gösterişli sanat anlayışı güzel bulunurken, başka kültürlerde sadelik daha değerli görülebilir. Bu durum, güzellik anlayışının yalnızca nesnenin özelliklerine değil, kültürel birikime, toplumsal kabullere ve bireysel algıya da bağlı olduğunu gösterir. Ancak buna rağmen uyum, ahenk ve bütünlük gibi bazı özellikler birçok kültürde beğeni uyandırdığı için, güzellikte kısmi bir ortaklık bulunduğu da söylenebilir.